

Buda Ferenc

Rendkeresés

– Jegyzetlapjaimból –

Kitüntetéseim

Az egyik:

A minap egy 10–12 éves forma kislány köszönt rám a megyei könyvtárral szemközti könyvesbolt előtt.

– Hová, hová? – kérdem tőle, miután visszaköszöntem.

– Most megebédelek, aztán megyek vissza a könyvtárba.

– Ide?

– Igen.

– Ez nagyon jó könyvtár.

– Igen – mondja, majd kisvártatva így folytatja: – Én olvasom ám a verseket, amiket ír, és tetszenek nagyon. És úgy tetszenek legjobban, ahogy ön mondja.

Miért is titkolnám-tagadnám: napokig boldog voltam a szavaitól.

A másik:

A halasiak meghívóján Kossuth-díjasként van kiírva a nevem.

Ugyan miféle elismerésre vágnám még mindezeket felül?

*

De hogy ne csupa örömből álljon az élet: feleségem súlyos bokatörést szenved. Megműtik, törött csontjait egybepántolják, összecsavarozzák. Csontritkulása miatt igen lassú gyógyulás várható.

*

Újfajta dögvész terjed: a kultúra-nélküliség állapota. Térhódítása máris tekintélyes, jövőbeli birodalmának végső határait pedig csak találgatni lehet. Tegnap még a klasszikus latinus műveltség elvesztén sajnálkoztunk – egy-két idős képviselője ha akad mutatóba –, s ma már a tömeges írástudatlanságtól kell tartanunk. No persze: a jelenkor írástudatlanjainak többsége nem ++-et biggyeszt oda kézjegyül. Sőt. Jó néhányuknak *menedzserkalkulátora* is van. (Képrögzítésre és -továbbításra is alkalmas maroktelefonról nem is szólva.) Tollal-ceruzával való folyamatos betűvetésre azonban ezek az emberi lények, a *népuralom neveltjei* már képtelenek (tudok olyan valakiről, akit a felelős beosztásával járó kötelezettség kényszerített rá, hogy újból megtanulja aláírni a nevét), a kitarót szövegolvasás-

hoz pedig legtöbbjüknek mind a türelme, mind a készsége hiányzik, így a szöveg megértése s értelmezése nem kevés kívánnivalót hagy maga után. Vajon csodálkozhatunk rajta, ha már jó ideje kiveszőben, pusztulóban van a magasan képzetek körében is az egyetemesség igénye? (Amit legszebben s legtömörebben alighanem József Attila fogalmazott meg: „A mindenséggel mérd magad!” S amihez nem csupán a rím kedvéért kívánczik oda a strófa 3–4. sora is: „Szi-szegve se szolgálók aljas, nyomorító hatalmakat.”) Félrekönyökli, kiszorítja ezt a törekvést számos tényező: a szűklátókörűség, a szellemi, gazdasági és politikai rövidlátás éppúgy, mint a tévesen értelmezett, pusztán haszonelvű szakosodás. Ez utóbbinak legfőbb hivatkozási alapja: a túlságosan kitágított szemhatárok – úgymond – kedvezőtlenül hatnak az adott tárgykörben való elmélyülésre s az összpontosításra. Mindennél ádázabban rombolja azonban az igazi egyetemességet annak csúfondárosan ördögi torzképe, a szépítő szófordulattal globalizációnak becézett *világgyarmatosítás*. Mi várható mindebből? Ha így megy tovább: a nyers, erőszakos, mindent elárasztó műveletlenség, amelyből majd fuldokló szigetekként tűnnek elő itt-ott a kultúra végvárai; a valódi és hamis értékek egybezúzóvá válnak, összekeveredése (aminek következtében természetesen nem a hamis fog megigazulni, hanem a jó, az igazi megszentelté válni); a tömeges elsivárosodás: amidőn a műtűkre-műitalokra rákapatott ínyhez és gyomorhoz hasonlóképp az emberi szellem és lélek – mármint: annak maradéka – nemcsak hogy megelégszik az ún. tömegkultúra műtermékeivel, hanem kifejezetten áhítja, kívánja, sőt követeli azokat. Mert már meg sem bír lenni nélkülük. Mi lesz ebből? Kinek válik ez hasznára? (Mert hogy valaki, valakik busás hasznot húznak belőle, az biztos.)

*

Némi derű a borongásra: lapozgatás közben mesebeli névre és címre akadtam véletlenül a telefonkönyvben. Nem tudom megállni, hogy le ne írjam. (Bánom is én, ha közreadva ez már hírverésnek számít.) Tessék, íme: Buborék Lajos vízvezeték-szerelő, Kikelet utca 24.

Hát nem gyönyörű?

*

Itt állok az inokai Tisza-parton, annak is egy félreeső, nyugalmas szakaszán. Kerékpárral jöttem el a túlparti révig, onnét ide által pedig a nem régóta működő kicsi komppal. Április legvégénél tartunk, most már teljes erővel harsog a tavasz. Az elmúlt napok hideg esői után ma ragyogó tisztára mosott időre virradtunk. Csupa verőfény az égbolt, a füzek, juharok, fehér nyárok lombot eresztenek, az idei fű is vígan gyapjasodik. Fényes fodrocskák ezrei villóznak a vízen, a szemem káprázik bele. Körös-körül az ártéri erdő fái s bokrai közt legalább négy-ötféle madár zengedezése s a zsenge zöld különböző árnyalatai az ezüstös-hamvástól az aranyló sárgás kisliba-színen át a smaragdig. Lent egy vízbe dőlt s partszegélyhez tapadt jókora ág legtetején barázdabillegető tanyázik. Pár percig némán figyelem, majd közelebb óvakodnám hozzá, de látomra felröppen, majd szorosan a csillogó-villogó víztükör fölött rézsút kanyargó vonalban át-

száll a szemközti partra. Hosszan nézek utána s látom: ott is kiszemel magának egy megrekedt uszadékágot s rátelepedvén azon billegeti tovább a farkát. Nem veszem zokon tőle, hogy faképnél hagyott, inkább azon tűnődöm, hogy lám, a bóbicból s a kakukktól eltérőleg ez a kis madár egyetlen szó nélkül is be tud mutatkozni. Fenn a töltésen kerekézek visszafelé az átkelőhöz. Akárcsak az imént, a gátőr legelésző kecskéi ezúttal is roppant kíváncsian vesznek szemügyre, kiváltképp egy kis fekete gödölye: ő vékonyka ezüstcsengettyű hangján meg is szólít. Nehezen állom meg, hogy odaballagván hozzá meg ne simogassam. Emberi tevékenységre utaló zajok, neszek ide csak messziről, megszűrve hatnak el: a komphajócska motorberregése, a kilépő vaspalló tompa koppanásai. Távolban kakas kukorékol, majd egy szamar iákol néhány sornyt. Micsoda békesség, mekkora nyugalom! Az ember hajlana rá, hogy elfeledkezzen Irakról, Európáról, Amerikáról – az egész lábbeteg világ kínzó nyavalyáiról. Legalább ötpercnyi időre.

*

Az oktatási miniszter legújabb lángező felvetése: „Miért kell a gyermekeknek magyarból, történelemből, földrajzból ugyanazt kétszer megtanulniuk?” Miután a fejemhez kaptam e mondat hallatán, bennem is felvetődött néhány kérdés:

Tudja-e a miniszter úr, hogy a nevelés, oktatás az *szakma*? Van-e valaminő fogalma olyan résztudományokról, mint pl. fejlődéslélektan, neveléslélektan? Hallott-e már, esetleg olvasott-e már az ún. életkori sajátosságokról? Van-e tudomása vagy legalább némi értesülése arról, hogy az általános és középiskolát elvégzettek nem csekély része milyen elképesztő tájékozatlanságot tanúsít irodalmi, anyanyelvi, történelmi, földrajzi – hogy tovább ne is soroljam – kérdésekben? Komolyan úgy gondolja, hogy még kevesebb idő ráfordításával lehet jobb eredményeket elérni? Úgy gondolja, hogy az informatikai eszközök alkalmazása afféle pedagógiai panacea gyanánt megoldást nyújt majd a közoktatás problémáira (akárcsak annak idején a traktor a mezőgazdaságé)? Egyáltalán: fontosnak ítéli-e, hogy az említett területeken való vészes tájékozatlanság megszűnjék vagy legalább valamelyest, fokról fokra enyhüljön? Ha viszont nem tartja fontosnak, úgy mi keresnivalója van azon a poszton, amit betölt?

Jónéhány tanár s tanító barátom, ismerősöm van, valaha magam is tanítottam, ezenfelül felneveltünk féltucatnyi gyereket, s közülük három úgyszintén pedagógus. S mivel sem süket, sem vak nem vagyok, látom s tudom, hogy van néhány alapvető hiányossága oktatási rendszerünknek, a részhibáknak pedig se szeri, se száma. E bajok azonban csonkolással vagy sorvasztással aligha orvosolhatók. Ha fáj a térdünk, sajog, nyilallik a könyökünk, elmegyünk szükség szerint az ortopédiai, reumatológiai, ideggyógyászati vagy érgyógyászati szakrendelésre, ám ha a fájdalom a gyógyszerek, fürdők s fizioterápiás kezelések ellenére is megmarad, még akkor sem feltétlenül az amputáció az egyetlen megoldás. Hisz még egy fájós, rozoga végtag is jobb, mint a semmi. Vigyázzunk hát azzal a késsel, s főleg: avatatlanok kezébe ne kerüljön.

*

(Az előző bekezdés parabolája nem egészen légből kapott: feleségemet kísérgetem felülvizsgálatra. Még a műtete után kapott egy pár mankót potom 500 forintért – szinte ingyen van –, most azzal sántikál a kórház folyosóján a baleseti járóbeteg-rendelésre. Itt mindig nagy a forgalom. Dr. Tege – ő operálta: biztos kezű, megnyugtató szavú orvosmester, s igen derék ember – mondja: a négynapos ünnep alatt 42 felvételük volt, ebből 18-at műteni kellett. Távozóban összetalálkozunk Csík Janival. Sápadtan, soványan, botra támaszkodva biceg befelé a fizioterápiás kezelésre, de még így is jó látni, hogy életben maradt, sőt szemlátomást felépülőben van iszonyatos balesetéből. Karján-lábján egy rakás csontja – némelyik több helyütt is – összetörött, jó ideig eszméletlenül feküdt, ám a két kézfeje s az ujjai épségben maradtak: muzsikálhat tovább. Látom, s a szavai nyomán érzem is rajta: ezentúl *másképp* fog muzsikálni, mint *annakelőtte*.)

*

Május 8. Hírek. Csupa rossz hír. Ma reggel Balatonszabadi-Sóstónál egy német busz a tilos jelzés ellenére ráhajtott a vasúti sínekre. A mozdony 200 méteren át tolt-gyúrta maga előtt. Eddig 31 halott, egy rakás sebesült, ezek közül többen szintén életveszélyben. A vonatforgalom szünetel, még mindig folyik a mentés. Más. Irakban az egészséges ivóvíz hiánya miatt felütötte fejét a kolera. Különösen a 4 évesnél fiatalabb gyerekek közül szedi áldozatait. A vízhiány oka: a szövetséges erők szétbombázták a vízműveket, ezért a lakosság vízellátása megoldhatatlan, sokan a folyó fertőzött vizét isszák. Ugyancsak Irakban sííta fegyveres martalócok kegyetlenkednek a kórházakban. (NB. Szaddam diktatúrája alatt megoldották minden téren a közellátási gondokat, így az ivóvizét is, a vallási és egyéb szélsőségesek pedig nem érvényesülhettek.) Ismét más. Egy chicagói középiskolában a „hagyományos” beavatási ünnepségeken a végzős *diáklányok* iszonyatos kegyetlenkedéseket vittek végbe az elsősökkel: verések, rugdosások, vizelettel s ürülékkel való bekenés, cibálás, disznóbéllel és egyéb eszközökkel való fojtogatások emelték az alkalom páratlan nagyszerűségét.

Miért nézem, miért hallgatom, miért olvasom ezeket a híreket? Nem élhetnék-e nyugodtabban ezek tudta nélkül? Behunyt szemmel, betapasztott füllel, kiiktatván, kívülrekesztvén mindennapjaimból a rossz hírek továbbítóit: újságot, rádiót, televíziót, sőt lehetőleg még a telefont is? Nem volna-e jobb s üdvösebb teljesen félrevonulni az események sodrától, zajától s csak szemlélni a felhők és vikek vonulását meg a madarakét, hallgatni a békák és tücskök kedves szavát, az érkező és távozó idő harangütéseit? Biztosan jobb, pihentetőbb s lélekemelőbb volna. De vajon a behunyt szem, a betapasztott fül, a félrevonulás meg nem törtéنتté tehet-e bármit? Attól, hogy én nem látom, nem hallom, nem tudok róla, még nap mint nap, óráról órára a Föld számos pontján megesnek a szörnyűségek. S ha már változtatni nem tudok rajta, legalább érzem át azt, ami másokat sújt. Hisz velem is megtörténhet. Megtörténhet bármi.

*

Gyerekkorom nyarai jórészt mezítláb teltek. Talpam szinte észrevétlenül hozzáedződött a talajfelszín különféle egyenetlenségeihez, még a frissen kaszált tarlón vagy fűtorsokon is szerettem futkorászni. Idővel a megfelelő körülmények hiánya s a társadalmi konvenció sajnos leszoktatott erről a roppant egészséges, célszerű és takarékos viseletről. Mindezt csupán azért említem meg, mivel az imént levettem a szandálomat, s most újra igen jó érezni mezítelen talppal a földet, a fűvet, az apró kavicsot s kőzúzalékot: ez is egy kapcsolat, egy meghitt kapcsolat valamivel. (Csaknem azt írtam le: valakivel.)

Tarlón szaladgálásra azért már nem szívesen vállalkoznám.

*

Tegnap, azaz 2003. május 28-án a pestszentlőrinci Kossuth tér fái között – a festőbarát Kondor Béla közeli szomszédságában – megtörtént Szécsi Margit szobrának felavatása. Kő Pál erőteljes alkotásában nem annyira a költő törekény testi lényét, mint inkább a verseiből sugárzó energiát szemlélhetjük. Margit és László fia, András engem kért föl avatóbeszédre. Amit ott s akkor elmondtam, azt most leírom ide is:

Tisztelt Hallgatóim! Barátaim! Kedves lőrinciek!

Hazulról hazáig tartó sokszori futtomban oda-vissza át-áthaladtam már, de ma állok meg először egy villanathoz hosszabb időre Szécsi Margit szülőföldjén. Így mondom: szülőföldjén, hisz erre a rangra nemcsak a *Kiskunság*, a *Bakonyalja* vagy Ady úr *hepehupás vén Szilágya*, de egy fővárosi kerület is méltán számozt tarthat. Annál is inkább, hisz a hajdani *préri* meg a város találmahelyén kisarjadt Pestszentlőrincet, a fűrészpörban álmodó gyermekkor színterét – könnyedén, szinte az ujjá hegyén, akár egy lángoló fejű tulipánt – Margit emelte a magyar költészet nagy kupolája alá. Ott a helye azóta Kiskőrös, Nagyszalonta, Szabadka, Szekszárd, Szódemeter, Érmindszent, Felsőiskáz s – hogy egy térben közeli példával szakítsam félbe a hosszan folytathatót – a Ferencváros sorában. Önmagát becsüli meg a szűkebb haza közössége, ha jeles szülőiteinek emléket állít, s kiváltképp, ha szellemi hagyatékuk közjóra bocsájtásában is szövetségesül szegődik. Ma itt – s holnapután néhány kerülettel odébb – történik valami, amelynek lévén Szécsi Margit költőszemélyisége s életműve közelebb kerül a köztudatban az Őt megillető helyhez.

Ez a költészet ügyel-bajjal sem szorítható be az aktuálpolitika megmászult, kiüresedett kategóriái közé. Bizonyos fogalmak: konzervatív-haladó, baloldalt-jobboldal, urbánus-népi (és még folytatható) – egyszóval ezek szembeállítása az Ő esetében (is) értelmét veszti. Kár, hogy a megvezethető sokaság oly nehezen éri föl ésszel azt, ami természetes: hogy a túlnőtt köröm levágandó, vesénket, lépünket azonban lehetőleg tartsuk meg. (A szívről nem is szólva.)

Szécsi Margit soha nem pártolt el a szegények, a megalázottak mellől, ám az igazi értéket a bal-jobb iránymegjelölés nélkül is felismerte. És megbecsülte. Rendíthetetlen hazaszeretete nem a gomblyukban fitogtatott jelvény volt számára. Ezzel együtt mélyen megvetette a másokat csupán származás szerint osztályozókat. József Attiláén kívül a külváros senki más költészetében nem vált oly

honossá, mint épp az övében, de szabad, eleven szelleme mindenütt jártas volt, főleg a természetben. A füveket, fákat, virágokat úgy ismerte, mint egy valódi javasasszony. (Ezt magam is tanúsíthatom: egyszer a Szófia feletti Vitosán, több alkalommal pedig a *Kunság mezein* tartott nekem e tárgybeli helyszíni előadást.) Erősen kételkedő létére is voltak beszédei, s főleg: pereit, perlekedései az Úristennel, ám az egyházakkal, papokkal – akárcsak a párttitkárokkal – nem tudott mit kezdeni.

Testi-lelki és szellemi léte a szépség, az ihlet és a szenvedés tüzeiben alakult, a tisztaság és az igazság kettős csillagjegye alatt. Ezért lett költészete egyetemes, ezért volt jelleme egyenes. Se jobbra, se balra, mindenkor egyenest előre, szemtől szembe, legyen az elhatározott tett, jó szó – vagy akár keserű szitok. Így persze nemcsak barátokra, de haragosokra is szert lehet tenni. Mindennek ára van.

Élete utolsó ötödében hozzám: testvértelenhez, fogadott öccseként fordult gyakorta. Őszintén örvendek, hogy ilyen nővérem lehetett – legalább egy kicsi időre. A május, ez a hársvirágillattal s zöld robbanásokkal teli hónap Őreá emlékeztet. Kedvéért félreteszem hát a belül sokáig miatta viselt gyászszalagot.

Verset akartam írni erre az alkalomra. Végül azonban arra a belátásra jutottam, hogy ma itt ne az én versem szóljon, hanem az övé.

Szécsi Margit hat sorával végzem be hát a szavaimat:

*Se oroszlán, se olajág,
se cifra mező, –
címeremben, Uram, Uram,
se pénz, se erő,
de én hálok a világgal,
nem énvelem ő.*

Köszönöm a figyelmet s az Iránta való tiszteletet.

*

(Már június első hetében járunk. Szalad az idő.)

Ma délután Eszter lányomnak – az ő kérésére – az oroszokról, a birodalom-má nőtt Oroszországról, a belőle alakult, s időközben széthullott Szovjetunióról beszéltem. Minthogy ő nálamnál kevesebbet tud, így nem ütköztek ki feltűnő módon az én tudásom hiányosságai.

*

Amidőn az ember a világ, a lét titkait fürkészvén beleütközik a végső kérdésekbe s azokra választ keresvén bölcselkedni kezd, könnyen megeshetik, hogy a való tények helyett tulajdon agytekervényei útvesztőjébe gabalyodik, s ott elbojlyongva mind távolabbra vetődik a lényegtől.

De persze: mi a valóság? Mik a tények? S legfőképp: mi a lényeg?

Lám csak: milyen hamar – szinte automatikusan – bebizonyosodik az első mondat érvényes volta.

*

Ma reggeltől estig rosszkedvű voltam. A nap eltelt, elvonszolódott kényszerű tennivalókkal, semmi értelmes munkára nem maradt idő, fáradt vagyok, fájnak a tagjaim. Mindjárt éjfél, megfürdöm hát s megyek jó éjszakát köszönni a feleségemnek.

– Már jó kedved van? – kérdezi.

– Nincs jó kedvem.

– Pedig legyen – azt mondja –, reggel jön a lányod.

Másnap meg is jönnek mindketten: a lányom is, a kedvem is.

*

Fönn alszom a padlásszobában. Nagy a meleg, kitárt ablak mellett is épp elég elviselni. Néhány hamvasszárnyú éjjeli lepke – milyen kár, hogy nem tudom a nevüket – betelepedett hozzám a lámpavilágra. Sokan – akárcsak a pókoktól s egyéb ízeltlábúaktól, tollatlan szárnyúaktól – félnek, irtóznak tőlük. Én nem: jól elvagyok velük egy társaságban. Csöndben vannak, nem csípnek, nem szúrnak, nem bántanak. Nem bántom hát őket én sem.

Éljenek csak: hisz az a dolguk.

*

Kedves jó öreg szomszédomat, Muraközy Jánost látogatom a megyei kórházban: hirtelen rosszuléttel hozták be a minap. Némi megnyugvással tapasztalom, hogy a körülményekhez s alapbetegségéhez képest jobb s kipihentebb állapotban van. Rézsút szemben vele, az ajtó melletti ágyon fehér szakállú, galambősz hajú aggastyán fekszik, szemlátomást igen leromlott állapotban. Csontos, beesett arca viaszápadt, szeme félig lehunyva, álom vagy ájulat környékezi-e? – nehéz megállapítani. Névcédulájára vetődik a tekintetem: Géro György. „Nem, ez nem lehet ő, legfeljebb valamelyik idős rokona, apja, nagybátyja, esetleg öregapja, hisz ő sokkalta fiatalabb, még nálam is legalább tíz évvel.” (Géro Gyurival jó negyedszázada ismerkedtem meg – de helyesbíték: van már annak harminc esztendeje is –: mint néhány fiatalember akkoriban, a verseit hozta el hozzám megmutatni. Ezek a versek – kiforratlanságuk s formai tökéletlenségeik ellenére is – egy felfelé törekvő tiszta lélek küzdelmeiről s gazdag képzeletvilágáról tanúskodtak. Első látásra rokonszenv támadt bennem iránta, s nyomban elsoroltam neki, mit tartok jónak s mit kifogásolhatónak írásaiban. Az írás helyett hamarosan faragni kezdett. Ezt művelte aztán mind nagyobb nekibuzdulással és eltökéltséggel. Tehetsége és szinte megszállott munkaszeretete meghozta a gyümölcsét: lassacskán elérte, hogy meg tudott élni munkáiból, s ami legalább ennyire fontos: az évek során sikerült egy maga képére s tetszésére alakított kis világot teremtenie Kecskeméttől néhány kilométernyire, Helveciának az 54-es út melletti szögletében. Sokan jártak ott nála, szívesen látott vendégei s barátai. Egyszer-kétszer magam is betoppantam hozzá, mindenkor jó szívvel, szeretettel fogadott.) Következő kórházi látogatásom alkalmával kiderül: bizony ő maga fekszik azon az ágyon. Odamegyek hozzá, megszólítom. Rám emeli a tekintetét, szeméből látom: megismer. Mozdul az ajka, s már hallom is gyenge, rebegett szavait: „... barátom ... szeretettel fogadlak...” Leküzdhetetlen sírhatnékom

támad, alig bírok elköszönni tőle, búcsúzóul még megsimogatván, hófehér haja s elvékonyodott fejbőre alatt ujjaim érzik a szinte csupasz koponyacsontot.

Tegnap Klárika, János bácsi felesége adja hírül: meghalt Géro Gyurka. Élt 56 évet.

*

Feleségem törött csontja lassan, hosszadalmasan gyógyul. Nap mint nap kell járnia hol felülvizsgálatra, hol utókezelésre. Ezt megoldani más módon – s főleg gyorsan s egyszerűen – nemigen lehetséges, összekuporgatott s egyébire szánt pénzünkön kéz alól veszünk egy 14 esztendőes Opel Kadettet. A kocsii ára mindössze 320 ezer forint, ez az összeg azonban az átírás meg a kötelező biztosítás költségeivel – rémült elképedésemre – jócskán megemelkedik: kis híján 40 ezer forintot kell még – ha tetszik, ha nem – előkotorásznom. S akkor még az óhatatlanul bekövetkező javítások s – hajaj! – a benzin. Már előre látom: ez a kocsii nem nálunk fogja megérni a végső öregkort.

*

Rézsút szemközti szomszédom, Gál Józsi bácsi (82 éves) ma reggel megkért: segítsek neki egy hűtőszekrényt fölrakni a Trabantja utánfutójára, hogy elszállíthassa a kerti házukba az immáron végképp kiszolgált másik helyett. Elnézem munkában meggörnyedt kis alakját, szívós, izmos, inas tagjait, korát meghazudtoló serény mozgását. Semmi fölös súly, az elhújasodásnak nyoma sincs rajta, ám annál inkább az állandó, mindennapos edzéseké, amelyeket a korával óhatatlanul együttjáró ilyen-olyan testi nyavalyákkal dacolva is következetesen végrehajt. No persze: nem a konditeremben! Itteni portája s Fürdő utcai kertje is példásan gondozva, rendben tartva. Nem panaszként, csupán tény gyanánt említi: egyedül már nem könnyen bír el a kerttel, s nem tudni, még meddig győzi. Pár éve meghalt a fiuk, Kecskeméten lakó lányuknak épp elég tennivalója van a gyerekekkel s unokákkal, a veje – hajdani ifjúkorában jól ismert birkózó – évek óta lerokkanva, az unokákat pedig a legkevésbé sem érdekli a föld, a kert. Folyton biztatják őt is: adja el.

– Én meg úgy vagyok a földdel, a kerttel, mint maga az írással: nagyon szeretem, így hát csinálom is, amíg bírom – mondja csendesén, s redőkkel telirótt, csontos öreg orcáját felém fordítva mosolyog, mint aki biztos a dolgában: a jóban is, a rosszban is.

Én pedig magamban szégyenkezem. S nem csupán elhanyagolt kertünk miatt. Hanem hogy: vajon szeretem én annyira az írást, mint ő a kertjét, a földjét?

2003 tavasza – 2003. nyár közepe